

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1100 ΕΩΣ ΤΟ 800 π.Χ.

1. ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Ποια εικόνα παρουσιάζει η Ελλάδα από το 1100 μέχρι το 950 περίπου π.Χ.:

Από το 1100 π.Χ. μέχρι περίπου το 950 π.Χ., η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίση, γεγονός που πιστοποιείται από στοιχεία όπως τα παρακάτω:

α) ο πληθυσμός **μειώνεται** δραστικά

β) η **οικονομία** επανέρχεται σε πρωτογενή σχήματα

Τι σημαίνει ότι η οικονομία ακολουθεί *πρωτογενή σχήματα*;

Τα πρωτογενή σχήματα στην οικονομία σημαίνουν ότι η οικονομία:

i. περιορίζεται στη **γεωργία** και την κτηνοτροφία

ii. αποκτά ξανά μια καθαρά **οικιακή** μορφή

γ) η **κεντρική** εξουσία εξασθενεί

Ποιες είναι οι *συνέπειες* από την εξασθένηση της κεντρικής εξουσίας;

Λόγω της εξασθένησης της κεντρικής εξουσίας, παρατηρείται ότι η οργάνωση της κοινωνίας στηρίζεται πια στην **οικογένεια**, στο χωριό, στην ομάδα.

Η δύσκολη αυτή περίοδος δεν κράτησε πολύ, καθώς ήδη από το 950 π.Χ.: παρατηρείται μια **τεχνολογική, δημογραφική** και πνευματική αναγέννηση.

Ποιες μετακινήσεις των ελληνικών φύλων, κατά τον 12^ο αιώνα π.Χ., οδηγούν στη διαμόρφωση των φυλετικών κοινοτήτων:

Κατά τον 12^ο αιώνα π.Χ., τα ελληνικά φύλα μετακινούνται και εγκαθίστανται στον ελλαδικό χώρο. Σταθεροποιείται η διανομή τους στην εδαφική έκταση ενώ παράλληλα διαμορφώνονται πλέον τα μόνιμα χαρακτηριστικά των φυλετικών κοινοτήτων του ελλαδικού χώρου.

Ποιος είναι ο βασικός παράγοντας που παίζει πρωταρχικό ρόλο στη μετακίνηση των πληθυσμών στον ελλαδικό χώρο;

Ο **γεωγραφικός** παράγοντας επηρεάζει αυτές τις μετακινήσεις των ελληνικών φύλων. Γενικότερα, παρατηρείται μετακίνηση με κατεύθυνση από βόρεια προς νοτιότερες περιοχές.

Πιο συγκεκριμένα:

- Δωριείς: Πίνδος ---> α. **Πελοπόννησος** και τμήμα της Στερεάς
---> β. **Κυκλάδες** (Μήλος, Θήρα)
---> γ. **Κρήτη**

- Θεσσαλοί: Πίνδος ---> α. **Θεσσαλία**

Οι παλαιοί κάτοικοι της Θεσσαλίας ήταν οι **Βοιωτοί** και οι Αιολείς. Με την κάθοδο των Θεσσαλών, οι μέχρι τότε κάτοικοι εξαναγκάζονται να μετακινηθούν. Οι Βοιωτοί κατευθύνονται στην περιοχή της Βοιωτίας ενώ οι Αιολείς καταφεύγουν στη **Λέσβο**, την Τένεδο και στα βόρεια της Μικράς Ασίας.

- Ίωνες: βόρεια παράλια της Πελοποννήσου ---> **Αττική**, Εύβοια, Κυκλάδες

Ποιο χαρακτήρα παρουσιάζαν οι νέες κοινότητες που συγκροτήθηκαν μετά τις μεταναστεύσεις του 12^ο αιώνα π.Χ.; Ποιος βρισκόταν στην αρχηγία των κοινοτήτων:

- οι νέες κοινότητες που δημιουργούνται είναι **φυλετικές**
- το κράτος που δημιουργείται από την ένωση των κοινοτήτων είναι φυλετικό
- αρχηγός στο κράτος είναι ο **βασιλιάς**
- ο βασιλιάς αρχικά εκλέγεται από τη συνέλευση των **πολεμιστών**, ωστόσο αργότερα το αξίωμα του βασιλιά μεταβάλλεται σε **κληρονομικό**
- κυριότερη αρμοδιότητα του βασιλιά είναι η **αρχιστρατηγία** γι' αυτό και ως βασιλιάς εκλέγεται ο ικανότερος **πολεμιστής**

Ποιοι λόγοι οδήγησαν σε αυτό που ονομάστηκε ο πρώτος ελληνικός αποικισμός;

- α) η έκρυθμη κατάσταση μετά τις μετακινήσεις των ελληνικών φύλων κατά τον 12^ο αιώνα π.Χ.
- β) ο περιορισμένος γεωγραφικός χώρος
- γ) ο οικονομικός μαρασμός και
- δ) το αίσθημα ανασφάλειας

Ποιες ήταν οι συνέπειες της παραπάνω δύσκολης κατάστασης που είχε διαμορφωθεί στον ελλαδικό χώρο;

Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν οι μαζικές μεταναστεύσεις των Ελλήνων προς τα νησιά του **Αιγαίου** και τα δυτικά παράλια της **Μικράς Ασίας**. Η μετακίνηση των Ελλήνων πραγματοποιήθηκε κατά τον 10^ο αιώνα π.Χ. και έγινε κατά φυλετικές ομάδες (π.χ. Δωριείς, Αιολείς, Ίωνες). Η κίνηση αυτή έμεινε γνωστή ως *Πρώτος ελληνικός αποικισμός*.

Ποιες ήταν οι κατευθύνσεις των ελληνικών φύλων κατά τη διάρκεια του πρώτου ελληνικού αποικισμού;

- α. Δωριείς ---> **Ρόδος**, Κως, νότια παράλια Μικράς Ασίας¹
- β. Αιολείς ---> Λέσβος, Τένεδος και στα **βόρεια** της Μικράς Ασίας (περιοχή της Αιολίδας)
- γ. Ίωνες: ---> Χίος, Σάμος, **κεντρικά** παράλια Μικράς Ασίας (περιοχή της Ιωνίας)

1. Στα νότια παράλια της Μικράς Ασίας, οι Δωριείς ίδρυσαν έξι σημαντικές πόλεις οι οποίες αργότερα αποτέλεσαν ένα είδος συνομοσπονδίας, τη *Δωρική εξάπολη*.

Ποιες ήταν οι ασχολίες των αποίκων;

Οι πρώτοι Έλληνες άποικοι ασχολούνται αρχικά με τη **γεωργία** ενώ γρήγορα αναπτύσσεται το **εμπόριο** και ο πολιτισμός.

Ποια εικόνα παρουσιάζει η πολιτική και κοινωνική οργάνωση του ελλαδικού χώρου κατά τον 11^ο – 8^ο αιώνα π.Χ., όπως περιγράφεται στα ομηρικά έπη;

- οι Έλληνες του 11^{ου}–8^{ου} αιώνα π.Χ.², ενδιαφέρονται για το **παρελθόν** τους και αναζητούν τις ρίζες τους

- τα **ομηρικά έπη** αποτελούν τυπικό παράδειγμα αυτής της τάσης για στροφή προς το παρελθόν (τον Τρωικό πόλεμο, την εποχή των βασιλιάδων και των ηρώων, μια εποχή μεταγενέστερη της μυκηναϊκής, περίπου 11^{ος}-8^{ος} αιώνας π.Χ.)

- σε πολιτικό επίπεδο, η κοινωνία των ομηρικών επών, έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

α) παρατηρείται πολιτική αστάθεια και η διατήρηση της εξουσίας από το βασιλιά δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένη

β) στον Όμηρο, ο ηγεμόνας ονομάζεται **βασιλεύς** και όχι **ἄναξ** όπως αποκαλούνταν στη μυκηναϊκή εποχή

γ) πολυάριθμοι και ανεξάρτητοι βασιλείς δρουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους και πρέπει συνεχώς να αποδεικνύουν τις ικανότητές τους με **κατορθώματα**, ληστρικές επιδρομές, μεγαλοπρεπείς **γιορτές** και αγώνες

δ) η κοινωνία κυριαρχείται από **ανισότητα**, είναι αγροτοποικμενική και ζει από τα προϊόντα της και τις ληστρικές επιδρομές

2. Πρόκειται για τη λεγόμενη *γεωμετρική εποχή*, η οποία ονομάστηκε έτσι από τη *γεωμετρική τέχνη* που δημιουργήθηκε εκείνη την περίοδο, μια τέχνη που χαρακτηρίζεται από τα γεωμετρικά σχήματα που χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση ανθρώπων και ζώων ή για τη διακόσμηση κοσμημάτων και άλλων έργων τέχνης..